

Hoofdstuk II

Beginnelsen voor verwerking

Hoofdstuk II bevat de algemene regels voor een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Allereerst formuleert artikel 5 zes algemene beginselen ten aanzien van alle verwerkingen. Artikel 6 introduceert dan zes grondslagen voor verwerking, waarbij artikel 7 de grondslag toestemming in het algemeen uitwerkt en artikel 8 toestemming door kinderen bij internetdiensten. Bijzondere persoonsgegevens worden geregeld in artikel 9, met een apart artikel 10 voor strafrechtelijke persoonsgegevens. Als laatste bepaalt artikel 11 dat een verwerkingsverantwoordelijke niet gehouden is extra informatie te verzamelen om maar betrokkenen (direct) te kunnen identificeren.

Artikel 5. Beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens

5.1. Persoonsgegevens moeten:

De AVG gaat uit van zes basisbeginselen waaraan elke verwerking moet voldoen. Verwerking van persoonsgegevens valt onder het grondrecht ter eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, en iedere verwerking moet dus uiteindelijk dat grondrecht respecteren. Deze beginselen zijn bedoeld als algemene borging en werken door in de interpretatie van de rechten en plichten elders uit de AVG.

De basisbeginselen zijn niet slechts mooie woorden ter inleiding maar hebben zelfstandige betekenis als norm (zie ook HvJ EU 20 mei 2003, zaken C-465/00, C-138/01 en C-139/01). Een betrokkene kan zich er rechtstreeks op beroepen bij de rechter of toezichthouder om bijvoorbeeld een belangenafweging anders te laten uitvallen of een bepaalde verwerking te doen staken. Er staan boetes op het niet naleven van deze beginselen (artikel 83 lid 5 punt a).

- 5.1(a) worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig, behoorlijk en transparant is ("rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie");

Het beginsel van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie houdt in dat het voor betrokkenen inzichtelijk moet zijn in hoeverre en op welke manier er persoonsgegevens worden verwerkt. Informatie en communicatie hierover moet dus eenvoudig toegankelijk en begrijpelijk zijn, en er moet duidelijke en eenvoudige taal worden gebruikt. Dit geldt dus voor de privacyverklaring (zie artikel 12, 13 en 14) maar ook voor andere communicatie, zoals wanneer de betrok-

kene om inzage verzoekt (artikel 15) of bij het afhandelen van bezwaren (artikel 21). Juridische taal is dus zeer ongewenst.

Naast uitleg over het gebruik van persoonsgegevens moet ook op transparante wijze duidelijk worden gemaakt welke risico's, regels, waarborgen en rechten betrokkenen hebben, alsook over de wijze waarop zij hun rechten onder de AVG kunnen uitoefenen.

Rechtmatig. De term 'rechtmatig' lijkt naar Nederlands recht een tautologie: een verwerking die onrechtmatig is, is per definitie niet toegestaan. Deze term komt echter uit het Angelsaksische recht, waar "fairly and lawfully" een zelfstandige betekenis heeft. De beste Nederlandse benadering zou zijn dat niet in strijd wordt gehandeld met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt (art. 6:162 BW), een open norm dus voor netjes handelen.

5.1(b) voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt; de verdere verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden wordt overeenkomstig artikel 89, lid 1, niet als onverenigbaar met de oorspronkelijke doeleinden beschouwd ("doelbinding");

Aansluitend op het beginsel van rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie geldt het doelbindingsprincipe.

Welbepaald. Verwerking mag alleen gebeuren voor specifieke en gerechtvaardigde doeleinden, die zijn vastgesteld en omschreven voordat men begint met de verwerking, of voor andere doelen die daarmee verenigbaar zijn. Een omschrijving van het soort "wij verzamelen uw gegevens voor onze bedrijfsdoeleinden" is te generiek. Ook vage verwijzingen naar toekomstige mogelijke verwerkingen zijn onvoldoende. Zie over dit beginsel in het kader van de Richtlijn *Advies 03/2013 over doelbinding bij verwerking van persoonsgegevens* (WP 203, 2 april 2013) van de Artikel 29-Werkgroep.

Gerechtvaardigd. De verwerking mag alleen gebeuren voor gerechtvaardigde doeleinden. Dit gaat verder dan enkel dat het doel rechtmatig (niet in strijd met de wet) moet zijn. Er moet een reden zijn die de inperking van het grondrecht privacy kan rechtvaardigen. Zo kan een verwerkingsverantwoordelijke zich daarbij beroepen op de ondernemingsvrijheid (HvJ EU 24 november 2011, zaaknr. C-360/10, Sabam/Scarlet) of de vrijheid van meningsuiting, waarna een belangenafweging plaats dient te vinden.

Verenigbaar. Verwerking mag alleen plaatsvinden voor de vooraf gemelde doelen, of voor doelen die verenigbaar zijn met deze doelen. Dit geldt niet alleen voor verwerkingen door derden; ook de verwerkingsverantwoordelijke zelf mag

alleen verdere verwerkingen uitvoeren die verenigbaar zijn met de oorspronkelijke verwerkingsdoelen. Zie bovengenoemd Advies dat tevens ingaat op het concept verenigbaarheid.

Archivering en onderzoek. Verdere verwerkingen ten behoeve van archivering of wetenschappelijk onderzoek worden per definitie als verenigbaar beschouwd met het doel van de oorspronkelijke verwerking. Zij zijn dus in beginsel altijd toegestaan, ook als deze doelen niet expliciet zijn gemeld. Natuurlijk moeten deze verdere verwerkingen wel voldoen aan andere eisen, zoals de beginselen van rechtmatigheid, transparantie en juistheid. Zie hiervoor nader artikel 89.

- 5.1(c) toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt (“minimale gegevensverwerking”);

Het beginsel van dataminimalisatie brengt met zich mee dat niet meer persoonsgegevens mogen worden verwerkt dan strikt noodzakelijk is voor het doel. Hieruit volgt ook dat persoonsgegevens zo snel mogelijk moeten worden gewist of onherkenbaar gemaakt. Er mogen echter ook weer niet te weinig persoonsgegevens worden verzameld, dat kan immers leiden tot een onjuist beeld van de betrokkene.

Uit dit beginsel vloeit tevens voort dat persoonsgegevens alleen mogen worden verwerkt indien het doel van de verwerking niet redelijkerwijs op een andere wijze kan worden verwezenlijkt, bijvoorbeeld met geaggregeerde gegevens.

- 5.1(d) juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd; alle redelijke maatregelen moeten worden genomen om de persoonsgegevens die, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, onjuist zijn, onverwijld te wissen of te rectificeren (“juistheid”);

Wanneer wordt gewerkt met onjuiste of achterhaalde gegevens, kan dat vervelende gevolgen hebben voor de betrokkene. Vandaar dat het vierde beginsel, dat van juistheid, eist dat gegevens juist en actueel moeten zijn. De verwerkingsverantwoordelijke heeft daarbij een vérgaande inspanningsplicht om deze juistheid te borgen.

Blijken gegevens onjuist of achterhaald, dan moeten zij worden gewist. Dit beginsel is nader uitgewerkt in de rechten van rectificatie (artikel 16) en gegevenswissing (artikel 17), maar uit het beginsel vloeit een zelfstandige plicht voort voor de verwerkingsverantwoordelijke om actief zorg te dragen voor de juistheid van de persoonsgegevens die hij onder zich heeft. Het is dus onjuist (en boetewaardig, artikel 83 lid 5 punt a) om passief te wachten tot betrokkenen klagen over onjuiste of achterhaalde persoonsgegevens.